

Założenie o racjonalności ustawodawcy ma bez wątpienia charakter kontryfaktyczny. W istocie bowiem (czego szczególnie udowodnić, jak mi nie mam, nie trzeba), rzeczywisty ustawodawca (np. polski parlament) bardzo często nie jest w swych zachowaniach prawotwórczych racjonalny. Ma słabe rozeznanie w kwestii społecznie akceptowanych wartości, ma rozchwiane preferencje aksjologiczne, wykazuje braki w wiedzy o rzeczywistości, ustanawia cele niemożliwe w ogóle do realizacji albo też niemożliwe do realizacji za pomocą regulacji prawnej, tworzy środki (instrumenty) prawne nieadekwatne do osiągnięcia wybranego celu itp.

Co w takim przypadku ma czynić prawnik (np. sędzia)? Nie może odmówić stosowania prawa, bo stosowanie prawa to jego konstytucyjny i ustawowy obowiązek. Nie może odmówić stosowania prawa, ponieważ, niejednokrotnie, uderzałoby to dotkliwie w usprawiedliwione interesy podmiotów prawa, a w szczególności interesy osób fizycznych, które słusznie oczekują na podjęcie przez organy władzy publicznej decyzji w żywotnych dla siebie sprawach. Prawnicy zatem dokonując wykładni prawa „korygującej” nieracjonalność ustawodawcy, musi nadać temu co nieracjonalne, racjonalne kształty. Ma ustalić, że ustawodawca powinien (jako podmiot racjonalnie działający) chcieć „tego i tego”, i że „to i to” mógł i chciał osiągnąć za pomocą „takiego oto, i jedynie takiego” uregulowania itd.

Racjonalizując *ex post* nieracjonalne decyzje ustawodawcy, prawnicy stosujący prawo muszą więc

dokonywać rozmaitych operacji na tekstach aktów normatywnych i na wyprowadzanych z nich normach. Służą temu, wypracowane przez setki lat praktyki prawniczej, reguły usuwania sprzeczności w prawie, dokonywania wykładni przepisów i wyprowadzania jednych norm z drugich.

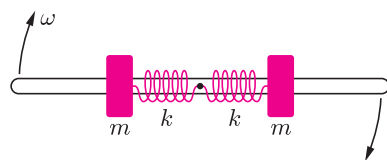
Na postronnym obserwatorze nie robi to na ogół dobrego wrażenia. Sądzi on (czasami słusznie), że dochodzi w takich przypadkach do kuglowania prawem. Jednakże bez takich operacji, w obliczu nieracjonalności ustawodawcy, stosujący prawo musiałyby zrezygnować z podejmowania decyzji, co z kolei mogłoby być, jak wspomniałem, bardzo niekorzystne z punktu widzenia interesów społecznych i jednostkowych. Mógłby też, ulegając tej nieracjonalności, podejmować jednak jakieś decyzje odzwierciedlające zamęt panujący po stronie stanowiącego prawo. Lecz chaos przez niego powodowany takim działaniem byłby chyba większy, niż wątpliwości, jakie mogą wywoływać próby „nadawania racjonalności” nieracjonalnym decyzjom urzędowego prawotwórcy.

Są jednak jakieś granice racjonalizacji twórców nieudolnego ustawodawcy. Trudno je *in abstracto* definiować. Lecz, *in concreto*, są one dla większości doświadczonych prawników stosunkowo łatwo uchwytne. Byłbym zdania, że w tych ekstremalnych przypadkach lepiej odstąpić od stosowania prawa i wszcząć wobec prawodawcy akcję protestacyjną, niż pogłębiać zamieszanie powodowane fatalnym stanem legislacji.

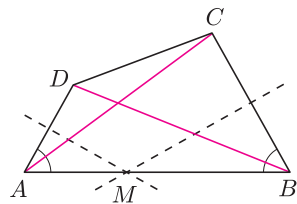

Zadania

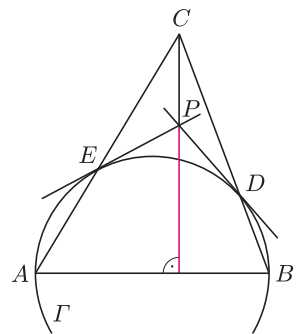
Redaguje Mikołaj KORZYŃSKI

Rys. 2

Rys. 3

Rys. 4

F 643. Wewnątrz cienkościennej rurki o promieniu R i masie M leży klocek o masie m (rys. 1). Jaką prędkość minimalną v_0 należy nadać układowi, by się potoczył, a podczas toczenia klocek nie oderwał się od powierzchni rurki? Zakładamy, że tarcie między klokiem a rurką jest na tyle duże, że klocek nie może przesuwać się po powierzchni rurki.

Rozwiązanie na str. 2

F 644. Dwa pierścienie o masach m każdy nanizane są na sztywny pręt i połączone ze środkiem pręta sprężynami o stałej sprężystości k i długości swobodnej l . Układ wprowadzamy w ruch obrotowy w płaszczyźnie poziomej z prędkością kątową ω (rys. 2) i czekamy, aż pierścienie na sprężynach osiągną stan równowagi. Obliczyć moment bezwładności i energię kinetyczną układu, pomijając masę sprężyn i pręta.

Rozwiązanie na str. 3

Redaguje Waldemar POMPE

M 1096. Dany jest czworokąt wypukły $ABCD$, w którym $\sphericalangle DAB = \sphericalangle ABC$ (rys. 3). Symetralne odcinków AD i BC przecinają się w punkcie M leżącym na odcinku AB . Udowodnić, że $AC = BD$.

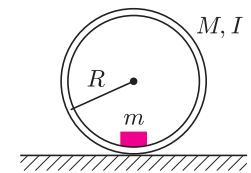
Rozwiązanie na str. 2

M 1097. Dane są takie liczby całkowite dodatnie a, b , że liczba $a^2 + b^2 + a$ jest podzielna przez ab . Wykazać, że liczba a jest kwadratem liczby całkowitej.

Rozwiązanie na str. 19

M 1098. Dany jest trójkąt ostrokątny ABC . Okrąg Γ o średnicy AB przecina odcinki BC i AC odpowiednio w punktach D i E (rys. 4). Styczne do okręgu Γ w punktach D i E przecinają się w punkcie P . Dowieść, że proste CP i AB są prostopadłe.

Rozwiązanie na str. 24

Rys. 1